

**ЗАВХАН АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

ᠵᠠᠪᠬᠠᠨ ᠠᠶᠢᠮᠦᠭᠢᠨ ᠵᠠᠰᠠᠭ ᠳᠠᠷᠭᠢᠨ 2025 ᠣᠨᠤ
ᠨᠢᠭᠳᠦᠰᠢᠨ ᠲᠥᠰᠪᠢᠶᠢᠨ ᠭᠦᠢᠴᠡᠲᠦᠭᠡᠯᠳᠦ ᠬᠢᠶᠢᠰᠢᠨ
ᠠᠭᠤᠳᠢᠲᠢᠨ ᠬᠤᠷᠠᠠᠨᠭᠤᠢ ᠲᠠᠶᠢᠯᠠᠨ

**ЗАВХАН АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН 2025 ОНЫ
НЭГДСЭН ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛД ХИЙСЭН
АУДИТЫН ХУРААНГУЙ ТАЙЛАН**

АУДИТЫН КОД: ЗАА-2026/02-12/СТА-НА-НТГ

**Улиастай хот
2026 он**

Аудитыг Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.5-д заасныг үндэслэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2026 оны А/33 дугаар тушаал, Завхан аймаг дахь Төрийн аудитын газрын 2025 оны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөний дагуу Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд тодорхойлсон бүрэн эрхийн хүрээнд гүйцэтгэв.

Аймгийн Засаг даргын 2025 оны нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэл үнэн зөв илэрхийлэгдсэн эсэхийг аудитын төлөвлөгөө, хөтөлбөрийн дагуу аудитыг гүйцэтгэж, дүгнэлт, зөвлөмж боловсруулан, дүнг аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, аймгийн Засаг дарга, холбогдох албан тушаалтнуудад танилцуулахад чиглэгдлээ. Уг зорилтыг хангахын тулд дараах чиглэлээр аудитыг гүйцэтгэлээ. Үүнд:

1. Орон нутгийн 2025 оны төсвийн орлогыг бодитой тооцож төлөвлөн, бүрэн төвлөрүүлсэн эсэх;
2. Орон нутгийн 2025 оны төсвийн зарлагыг бодитой төлөвлөж, зориулалтын дагуу зарцуулсан, ТЕЗ-ийн хэрэгжүүлэх хөтөлбөр арга хэмжээ, төлөвлөсөн үр дүнд хүрсэн эсэх;
3. Аймгийн төсвийг төсвийн бодлого, бүсчилсэн хөгжлийн бодлого, жилийн хөгжлийн төлөвлөгөөтэй нийцүүлэн төлөвлөж, хэрэгжилтийг хангаж ажилласан эсэх;
4. Төрөөс хэрэгжүүлж буй төсвийн бодлогыг орон нутагт хэрэгжүүлсэн эсэх;
5. Өмнөх аудитын шийдвэрийн хэрэгжилт бүрэн хангагдсан эсэх;

ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Монгол Улсын 2025 оны төсвийн тухай хуулиар Завхан аймагт олгох санхүүгийн дэмжлэгийг 47,537.5 сая төгрөгөөр, орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас олгох орлогын шилжүүлгийг 17,294.8 сая төгрөгөөр анх баталж, тодотгосон төсвийн тухай хуулиар санхүүгийн дэмжлэгийг 11,636.9 сая төгрөгөөр бууруулж, 35,900.6 сая төгрөгөөр, орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас олгох орлогын шилжүүлгийг 4,875.4 сая төгрөгөөр бууруулж, 12,419.4 сая төгрөгөөр баталсан байна.

Завхан аймгийн ИТХ-ын хуралдааны 2024 оны 12 дугаар сарын 20-ны өдрийн 22 дугаар тогтоол, сумдын ИТХ-ын хуралдааны тогтоолоор орон нутгийн төсөвт төвлөрөх татварын орлогыг 28,741.8 сая төгрөгөөр, татварын бус орлогыг 1,747.9 сая төгрөг, улсын төсвөөс олгох санхүүгийн дэмжлэгийг 47,537.5 сая төгрөгөөр, орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас олгох орлогын шилжүүлгийг 17,294.8 сая төгрөгөөр, урьд оны үлдэгдлээс 11,832.9 сая төгрөгөөр, төсөвт байгууллагын өөрийн орлогыг 177.5 сая төгрөгөөр, нийт зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийг 107,332.4 сая төгрөгөөр, 2025 онд аймгийн төсвөөс зарцуулах нийт зарлагыг 107,332.4 сая төгрөгөөр анх баталжээ.

Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нь 2025 онд 22 хөтөлбөр арга хэмжээг 96,834.3 сая төгрөгөөр санхүүжүүлэхээр төлөвлөж, төсвийн нийт зарлагын гүйцэтгэл 83,602.3 сая төгрөг буюу 86.3 хувьтай байна. Нийт зардлын гүйцэтгэлийн 67.5 хувийг урсгал зардал, 30.2 хувийг хөрөнгийн зардал, 2.3 хувийг эргэж төлөгдөх цэвэр зээлийн зардал эзэлж байна.

БҮЛЭГ 1. АЙМГИЙН ТӨСӨВТ ТӨВЛӨРӨХ ТАТВАРЫН БОЛОН ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО 46.2 ХУВИАР ДАВЖ БИЕЛСЭН Ч 16 СУМАНД ОРЛОГО ТАСАРСАН БАЙНА.

Монгол Улсын 2025 оны тодотгосон төсвийн тухай хуулиар татварын болон татварын бус орлогыг 943.1 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлж, 29,814.4 сая төгрөгөөр, санхүүгийн дэмжлэгийг 11,636.9 сая төгрөгөөр бууруулан, 35,900.6 сая төгрөгөөр, орон нутгийн төсвийн суурь зарлагыг 10,693.8 сая төгрөгөөр бууруулан баталжээ.

Хүснэгт 1. ОНТ-ийн суурь орлого, зарлага

(сая.төгрөгөөр)

Тайлант он	Суурь орлого	Суурь зарлага	Тэнцэл	Орон нутгийн төсөвт үлдэх	Улсын төсөвт төвлөрүүлэх	Санхүүгийн дэмжлэг
2025 оны анх батлагдсан	28,871.3	76,408.8	47,537.5	0	0	47,537.5
2025 оны тодотгосон	29,814.4	65,715.0	35,900.6	0	0	35,900.6
Зөрүү	943.1	10,693.8	-11,636.9	0.00	0.00	-11,636.9

Аймгийн ИТХ-ын хуралдааны 2025 оны 08 дугаар сарын 23-ны өдрийн 47 дугаар тогтоол, сумдын ИТХ-ын хуралдааны тогтоолоор орон нутгийн төсөвт төвлөрөх татварын орлогыг 32,641.8 сая төгрөгөөр, татварын бус орлогыг 1,755.9 сая төгрөг, улсын төсвөөс олгох санхүүгийн дэмжлэгийг 35,900.6 сая төгрөгөөр, орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас олгох орлогын шилжүүлгийг 12,419.4 сая төгрөгөөр, урьд оны үлдэгдлээс 13,939.0 сая төгрөгөөр, төсөвт байгууллагын өөрийн орлогыг 177.5 сая төгрөгөөр, нийт зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийг 96,834.2 сая төгрөгөөр баталжээ. Сумдын төсөвт байгууллагууд урьд оны үлдэгдлээс аймаг 10,801.3 сая төгрөгөөр санхүүжихээр төлөвлөсөн байна. Үндсэн болон туслах үйл ажиллагааны орлогыг 177.5 сая төгрөгөөр төлөвлөж, гүйцэтгэлээр 203.9 сая төгрөгийг бүрдүүлсэн байна.

Татварын орлогын 2025 оны мэдээг үндэслэн төлөвлөгөө, гүйцэтгэлийг харьцуулахад тайлант онд аймгийн төсөвт төвлөрөх татварын орлого 1,918.9 сая төгрөгөөр буюу 46.2 хувиар давж биелсэн, сумдын татварын орлого 448.9 сая төгрөгөөр буюу 1.4 хувиар тасарсан үзүүлэлттэй байна. Орон нутгийн орлого нийт дүнгээр 4.1 хувиар давж биелсэн ч 16 суманд татварын орлого тасарсан байна. Үүнд:

Хүснэгт 2. Татварын орлогын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл

(сая төгрөгөөр)

№	Татварын орлогын төрөл	Төлөвлөгөө	Төлөвлөгөө	АИТХ-аар тодотгосон он	Нийт төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Биелэлт /хувиар/
		/СЯ анх баталсан/	/СЯ тодотгосон/				
	Сумын төсвийн орлогын дүн	26,180.30	25,753.50	30,226.7	30,180.1	29,528.2	
	Аймгийн төсвийн орлогын дүн	2,683.90	4,053.90	4,151.9	4,151.9	6,070.8	146.2
	Орон нутгийн төсвийн нийт орлого	28,871.30	29,814.40	34,378.6	34,332.0	35,599.0	104.1

Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголтыг 1,310.0 сая төгрөгөөр төлөвлөж, гүйцэтгэлээр 1,512.7 сая төгрөг олгож, тодотгол хийгээгүйгээр 202.7 сая төгрөг илүү зарцуулсан байна.

Төрийн аудитын газраас 2025 онд 6 нэр төрлийн орлогыг 1,002.3 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэхээр санал оруулсан боловч Сангийн яамнаас 2025 оны орон нутгийн орлогыг өмнөх оноос 9,340.1 сая төгрөгөөр буюу 32.4 хувиар нэмэгдүүлсэн гэх шалтгаанаар нэмж батлаагүй байна.

Орон нутгийн татварын орлого 2025 онд 37,112.0 сая төгрөг (*татварын буцаан олголт 1,512.7 сая төгрөгийг хассан*) төвлөрч, нийт дүнгээр 4.1 хувиар давж биелсэн ч 16 суманд 0.5-19.6 хувиар тасарсан үзүүлэлттэй байна.

Хүснэгт 3. Сумдын татварын орлогын гүйцэтгэл
(сая.төгрөгөөр)

№	Сумдын нэр	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Хувь
1	Алдархаан	625.6	687	61.3	109.8
2	Асгат	339.4	354	14.6	104.3
3	Баянтэс	578	516.1	-61.9	89.3
4	Баянхайрхан	488.8	480.8	-8	98.4
5	Дөрвөлжин	2,312.20	2,143.90	-168.3	92.7
6	Завханмандал	848.7	835.3	-13.4	98.4
7	Идэр	624	585.8	-38.3	93.9
8	Их-Уул	1,168.70	1,343.40	174.7	114.9
9	Нөмрөг	473.7	584.6	110.9	123.4
10	Отгон	526.3	591.6	65.3	112.4
11	Сантмаргац	477.7	432.6	-45.1	90.6
12	Сонгино	725.6	699.1	-26.5	96.3
13	Тосонцэнгэл	4,121.60	3,637.60	-484	88.3
14	Түдэвтэй	549.7	536	-13.7	97.5
15	Тэлмэн	654.3	700.5	46.2	107.1
16	Тэс	1,400.50	1,302.30	-98.1	93
17	Улиастай	12,408.10	12,584.70	176.7	101.4
18	Ургамал	468.5	537.7	69.1	114.8
19	Цагаанхайрхан	480.8	428.1	-52.7	89
20	Цагаанчулуут	436.7	351.1	-85.6	80.4
21	Цэцэн-Уул	394.4	391.3	-3	99.2
22	Шилүүстэй	513.2	475.5	-37.8	92.6
23	Эрдэнэхайрхан	426.8	397.7	-29.2	93.2
24	Яруу	446.9	444.6	-2.3	99.5
Дүн		31,490.10	31,041.20	-449	98.6

Аудитын илрүүлэлт: Орон нутгийн татварын орлого 16 суманд 0.5-19.6 хувиар тасарсан, татварын орлогыг нэр төрлөөр жигд ханган биелүүлээгүй зөрчил илэрсэн тул сумдын Засаг дарга нарт зөвлөмж өгөхөөр шийдвэрлэлээ.

БҮЛЭГ 2. ОРОН НУТГИЙН ТӨСВИЙН НИЙТ ЗАРЛАГЫГ САНГИЙН ЯАМНЫ ТОДОТГОСОН СУУРЬ ЗАРЛАГААС 32.1 ХУВИАР НЭМЭГДҮҮЛЭН ТӨЛӨВЛӨЖЭЭ.

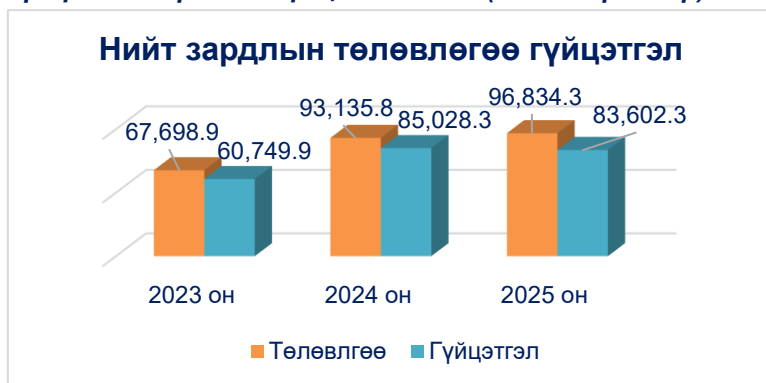
Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нь 2025 онд урсгал зардлыг өмнөх оноос 5,677.4 сая төгрөгөөр буюу 10.1 хувиар, эргэж төлөгдөх цэвэр зээлийн зардлыг 505.0 сая төгрөгөөр буюу 15.1 хувиар нэмэгдүүлж, хөрөнгийн зардлыг 2,484.0 сая төгрөгөөр буюу 7.8 хувиар бууруулж, нийт 96,834.3 сая төгрөгийг зарцуулахаар төлөвлөсөн байна.

Зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийг орон нутгийн төсвөөс 90,265.8 сая төгрөгөөр, орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас олгох орлогын шилжүүлгээс 12,419.4 сая төгрөгөөр, төсөвт байгууллагын өөрийн орлогоос 177.5 сая төгрөгөөр, урьд оны үлдэгдлээс 13,939.0 сая төгрөгөөр санхүүжүүлэхээр төлөвлөжээ.

Тайлант онд цалин нэмэгдсэн, гэрэл, цахилгаан болон халаалтын зардлын үнэ тариф өссөнтэй холбоотой урсгал зардал 10.1 хувиар нэмэгдсэн байна.

Улсын төсөвт байгууллагуудад олгох байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардлын санхүүжилтээс 900.0 сая төгрөгийг “Могойн гол” ХК руу аймгаас шууд шилжүүлсэн нь санхүүгийн тайлан нэгтгэхэд хүндрэл үүсгэж байна. Мөн Баянтэс, Цагаанхайрхан сумдад санхүүгийн дэмжлэгийг 102.0 сая төгрөгөөр илүү олгосон байна.

График 1. Зардлын гүйцэтгэл (сая төгрөгөөр)

Төсвийн нийт зарлагыг өмнөх онтой харьцуулахад 4 хувиар өссөн байна. Энэ нь 2025 онд цалин болон ТЕЗ-ийн 2025 оны хөгжлийн төлөвлөгөө, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх арга хэмжээний зардал нэмэгдсэнтэй холбоотой байна.

Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2025 оны нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэл 86.3 хувьтай байна. Монгол Улсын эдийн засгийн хүндрэлээс шалтгаалан Сангийн яамнаас зарцуулалтын эрхийг хязгаарласан нь нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэл буурахад гол нөлөө үзүүлсэн байна.

Хүснэгт 4. Нийт зарлагын гүйцэтгэл

(сая.төгрөгөөр)

№	Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Хэмнэлт+Хэтрэлт-	Дүнд эзлэх хувь
1	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛ	96,834.3	83,602.3	13,232.0	86.3%
2	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	61,653.1	56,453.7	5,199.4	91.6%
3	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	60,505.7	55,592.5	4,913.2	91.9%
4	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	25,426.4	24,361.8	1,064.6	95.8%
5	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	3,173.7	3,050.9	122.8	96.1%
6	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	19,153.3	17,590.2	1,563.1	91.8%
7	Хангамж, бараа материалын зардал	1,149.7	941.9	207.8	81.9%
8	Нормативд зардал	192.2	158.5	33.7	82.5%
9	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	1,218.7	991.4	227.3	81.4%
10	Томилолт, зочны зардал	459.9	422.1	37.8	91.8%
11	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	4,800.0	4,363.6	436.4	90.9%
12	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	4,928.7	3,712.2	1,216.5	75.3%
13	ТАТААС	30.0	30.0	-	100.0%
14	Хувийн хэвшлийн байгууллагад олгох татаас	30.0	30.0	-	100.0%
15	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	1,117.4	831.2	286.2	74.4%
16	Бусад урсгал шилжүүлэг	1,117.4	831.2	286.2	74.4%
17	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	31,843.4	25,206.8	6,636.6	79.2%
18	ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ЗЭЭЛ	3,337.8	1,941.8	1,396.0	58.2%

Тайлант онд батлагдсан төсвийг 13.232.0 сая төгрөгөөр буюу 13.7 хувиар хэмнэжээ. Үүнд: Урсгал зардлыг 5.199.4 сая төгрөг буюу 39.3 хувиар, хөрөнгийн зардлыг 6,636.6 сая төгрөг буюу 50.2 хувиар, эргэж төлөгдөх зээлийн зардлыг 1,396.0 сая төгрөг 10.5 хувиар тус тус хэмнэсэн байна.

Засаг даргын ерөнхий дансны төлөвлөлт, зарцуулалт: Засаг даргын ерөнхий дансанд 2025 онд 6 хөтөлбөрт 6,378.7 сая төгрөг төлөвлөж, гүйцэтгэлээр 5,769.3 сая төгрөг зарцуулсан байна. Тус дансанд арга хэмжээний зардал төлөвлөж, зориулалт бусаар зарцуулсан зөрчилд ТЕЗ-ийн 2025 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар албан шаардлага өгсөн байна.

Санхүүгийн тайлангийн аудитын 2025 оны ерөнхий чиглэлийн судалгааны нэгтгэл, дүн шинжилгээ хийсэн байдал:

Унаа, хоолны хөнгөлөлтийн зардал-210103: ТЕЗ-ийн харьяа төсөвт 66 байгууллагаас 12 байгууллага унаа, хоолны хөнгөлөлтийн үнэ тарифыг нэг өдрийн 5.0-25.0 мянган төгрөгөөр тогтоосон байна. Судалгааны үр дүнгээс харахад унаа, хоолны

хөнгөлөлтийг 1,118.9 сая төгрөгөөр төлөвлөж, гүйцэтгэл 846.7 сая төгрөг байгаа ч 5 байгууллага төлөвлөгөөнөөс нийт 85.0 сая төгрөгийг хэтрүүлэн зарцуулсан байна.

Гадаад томилолт, арга хэмжээний зардал: ТЕЗ-ийн харьяа 2 байгууллага гадаад томилолт, арга хэмжээний зардлыг 194.1 сая төгрөгөөр төлөвлөж, гүйцэтгэлээр 139.3 сая төгрөг зарцуулсан байна.

Төрд учирсан хохирол барагдуулах зардал: ТЕЗ-ийн харьяаны 1 байгууллага 60.7 сая төгрөгийг олгосон байна. Буруу шийдвэр гаргасан албан тушаалтан өөр албан тушаалд шилжин томилогдсон бөгөөд төрд учирсан хохирлыг барагдуулж ажиллахаар холбогдох байгууллагад албан шаардлага өгсөн байна.

Программ хангамжийн бүртгэл: ТЕЗ-ийн харьяа байгууллагууд нийт 132.8 сая төгрөгийн 107 программ байна. Үүнээс өдөр тутмын үйл ажиллагаанд ашигладаг 50, ашигладаггүй 57, байгууллагын данс бүртгэлд тусгасан 97.5 сая төгрөгийн 78, тусгаагүй 29 программ байна.

Сургалт, семинар, хурал, зөвлөгөөний зардал: ТЕЗ-ийн харьяа 10 байгууллага сургалт, семинар, хурал, зөвлөгөөний зардалд төсвөөс 170.1 сая төгрөгийг зарцуулсан байна.

ТБОНӨ хуулийн этгээд: ТЕЗ-ийн харьяаны ОНӨААН-ийн судалгаанаас үзэхэд 11 байгууллагын тайлант хугацааны нийт орлого 6,492.0 сая төгрөг, зардал 7,264.7 сая төгрөг байна. Харьяа ОНӨААН-үүд 725.5 сая төгрөгийн алдагдалтай ажилласан бөгөөд 2 байгууллага 153.6 сая төгрөгийн найдваргүй авлагатай байна.

Хэвлэл мэдээллийн байгууллагуудтай байгуулсан ажил, үйлчилгээний гэрээ, төлбөрийн мэдээлэл: ТЕЗ-ийн харьяаны 4 байгууллага холбогдох зардлаас 86.6 сая төгрөгийг зарцуулахаар 10 аж ахуй нэгжтэй гэрээ байгуулж, гүйцэтгэлээр 51.9 сая төгрөг зарцуулсан байна.

Аудитын илрүүлэлт: ТЕЗ-ийн харьяа байгууллагуудын санхүүгийн аудитаар илэрсэн зөрчилд дүн шинжилгээ хийхэд зориулалт бус зарцуулалттай 2,385.7 сая төгрөгийн зөрчил илэрч, өмнөх аудитаар өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлж ажиллаагүй, батлагдсан төсвийг үр ашиггүй, хэт үрэлгэн, зориулалт бусаар зарцуулсан зөрчил буурахгүй, жил бүр давтагдан гарсаар байна. Иймд аймгийн засаг даргад албан шаардлага өгөхөөр шийдвэрлэлээ.

Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2025 онд хэрэгжүүлэх 22 хөтөлбөрөөс 15 хөтөлбөр 90-100 хувь, 7 хөтөлбөр 58-89.5 хувийн хэрэгжилттэй буюу нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэл 86.3 хувьтай байгаа нь Монгол Улсын эдийн засаг хүндэрсэнтэй холбогдуулан Сангийн яамнаас зарцуулах эрхийг хязгаарласнаар зарим зардлыг зарцуулаагүйгээс шалтгаалсан байна.

ТЕЗ-ийн хүрээнд хөрөнгө оруулалтын зардлын гүйцэтгэл 79.2 хувьтай байгаа нь нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэл буурахад гол нөлөө үзүүлсэн байна.

График 2. Хэрэгжээгүй төсөл арга хэмжээ (сая төгрөгөөр)

Орон нутгийн хөрөнгө оруулалт, авто замын сан, аймаг, сумдын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн зарим төсөл арга хэмжээ огт хийгдээгүй, зарим төсөл арга хэмжээ гэрээний хугацаанд бүрэн дуусаагүй болон Сангийн яамнаас санхүүжилтийн эрхийг нээгээгүйгээс үлдэгдэл санхүүжилтийг олгоогүй нь гол нөлөө үзүүлсэн байна.

Хоршоо хөгжүүлэх сан: Тайлант онд 24 сумын Хоршоо хөгжүүлэх сангаас 3,337.7 сая төгрөгийн зээл олгохоор төлөвлөж, 1,941.8 сая төгрөгийн зээл олгож, гүйцэтгэл 58.1 хувьтай байгаа нь нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэл буурахад гол нөлөө үзүүлсэн байна. Гүйцэтгэл бүрэн хангагдаагүй нь олгосон зээл хугацаандаа төлөгдөөгүйгээс зээлийн эх үүсвэр бүрдээгүй, сумдад шаардлага хангасан хоршоо оролцдоггүй, хоршоо хөгжүүлэх сангийн төлөвлөлтийг бодитой хийдэггүй зэргээс шалтгаалж байна.

Төсвийн шууд захирагчийн санхүүгийн тайлангийн аудитаар 11 сумын Хоршоо хөгжүүлэх санд 478.0 сая төгрөгийн зөрчил илэрснээс 36.3 сая төгрөгийн зөрчилд зөвлөмж, 441.7 сая төгрөгийн зөрчилд албан шаардлага хүргүүлсэн байна.

Аудитын илрүүлэлт: Хоршоо хөгжүүлэх сангийн төлөвлөлтийг бодитой, тооцоололтой хийгээгүй зөрчилд сумдын Засаг дарга нарт зөвлөмж өгөхөөр шийдвэрлэлээ.

Нэмэлт төсвийн гүйцэтгэл: Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн харьяа 34 байгууллага тайлант онд нэмэлтээр нийт 6,222.6 сая төгрөгийн орлого төвлөрүүлж, урсгал зардалд 5,358.4 сая төгрөгийг зарцуулж, зарцуулагдаагүй үлдэгдэл 864.2 сая төгрөгийг аймгийн төсөвт төвлөрүүлсэн байна.

Хүснэгт 5. Нэмэлт санхүүжилтийн орлого

(сая.төгрөгөөр)

№	Орлогын төрөл	Өмнөх он	Тайлант он
1	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	1,326.1	1,098.7
2	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	982.8	1,454.7
3	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	7,110.8	3,669.2
ДҮН		9,419.7	6,222.6

БҮЛЭГ 3. ОРОН НУТГИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ, ИХ ЗАСВАР, ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН САН БОЛОН ОРОН НУТГИЙН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨӨР ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ЗАРДЛААС 2025 ОНД 5,662.4 САЯ ТӨГРӨГИЙН ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭГ ХАСАЖ, ТОДОТГОН БАТАЛЖЭЭ.

“Аймгийн хөгжлийн 2025 оны хөгжлийн төлөвлөгөөнд өөрчлөлт оруулах тухай” аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2025 оны 46 дугаар тогтоолоор тодотгол хийж, 26,746.3 сая төгрөгийн 170 төсөл арга хэмжээ хэрэгжүүлэхээр, 5,662.4 сая төгрөгийн 28 төсөл арга хэмжээг хасаж, 835.9 сая төгрөгийн 8 төсөл арга хэмжээг нэмж баталсан байна.

Хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн 170 төсөл арга хэмжээнээс 2 төсөл арга хэмжээ хэрэгжээгүй, 1 төсөл арга хэмжээ 30 хувь, 5 төсөл арга хэмжээ 50 хувь, 4 төсөл арга хэмжээ 70 хувь, 11 төсөл арга хэмжээ 90 хувь, 147 төсөл арга хэмжээ 100 хувь тус тус биелэлттэй байна.

Завхан аймгийн 2025 оны хөгжлийн төлөвлөгөөний биелэлтийг аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралдааны 2025 оны 50 дугаар тогтоолоор 170 арга хэмжээний хүрээнд 93.4 хувийн биелэлттэй буюу “**Үр дүнтэй**” гэж дүгнэжээ.

“Завхан аймгийг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлийн хэрэгжилтийг дүгнэж үзэхэд 5 үндсэн чиглэлийн хэрэгжилт хангалтгүй буюу 30-50 хувийн,

27 үндсэн чиглэл 70 хувийн, 41 үндсэн чиглэл 90 хувийн, 45 үндсэн чиглэл 100 хувийн тус тус биелэлттэй байна.

“Хангалтгүй” хэрэгжсэн үндэслэж байгаа бодлогын баримт бичгийн жагсаалт:

1. Үерийн эрсдэлээс хамгаалах өрхийн тоог нэмэгдүүлнэ-30 хувьтай
2. Төв, суурин газрын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулна-30 хувьтай
3. Орон нутгийн эдийн засгийн бүтцийг шинэчлэхэд чиглэсэн үйл ажиллагаа явуулна-50 хувьтай
4. Дайвар бүтээгдэхүүн худалдан авах цэгүүд, боловсруулах цех байгуулна-50 хувьтай
5. Төрийн үйлчилгээний чанарын стандартыг бий болгож, төрийн үйлчилгээнд иргэд олон нийт хяналт тавих нөхцөл бүрдэн, иргэдийн итгэлийг хүлээсэн үйлчилгээний соёл төлөвшүүлнэ-50 хувьтай хэрэгжсэн байна.

Аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2025 оны 48 дугаар тогтоолоор “Завхан аймгийг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл”-ийн хэрэгжилт 88.2 хувийн биелэлттэй тул **“Үр дүн гарсан”** гэж дүгнэсэн байна.

Аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2025 оны 49 дүгээр тогтоолоор Аймгийн Засаг даргын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөний 2025 оны хэрэгжилт 88.7 хувийн биелэлттэй тул **“Үр дүнтэй”** гэж дүгнэсэн байна.

Завхан аймгийн 2025 оны хөгжлийн төлөвлөгөө нь бодлогын баримт бичгүүдтэй уялдсан, хэрэгжилтийн явц тогтвортой, зарим салбарт тодорхой ахиц үр дүн гарсан бөгөөд нийт дүнгээрээ 90.1 хувьтай байна.

БҮЛЭГ 4. ТӨРӨӨС ХЭРЭГЖҮҮЛЖ БҮЙ ТӨСВИЙН БОДЛОГЫГ ОРОН НУТАГТ ХЭРЭГЖҮҮЛЭН АЖИЛЛАЖ БАЙГАА Ч ШАТ, ШАТНЫ ТӨСӨВ ЗАХИРАГЧИД ТӨРИЙН ХЭМНЭЛТИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙГ БҮРЭН ХЭРЭГЖҮҮЛЖ АЖИЛЛАХ ШААРДЛАГАТАЙ БАЙНА.

Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой 1,473.1 сая төгрөгийн зөрчил илэрч, өмнөх аудитаар өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлж ажиллаагүй байна.

Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн харьяа байгууллагуудын хүрээнд Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой дүн шинжилгээ хийж үзэхэд 1,473.1 сая төгрөгийн зөрчил илэрснээс 4.1 сая төгрөгийн зөрчилд зөвлөмж, 22.4 сая төгрөгийн зөрчилд төлбөрийн акт тогтоож, 1,446.6 сая төгрөгийн зөрчилд албан шаардлага хүргүүлсэн байна.

Дээрх зөрчлийг Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн заалтаар харуулбал:

- ✓ 6 дугаар зүйлийн 2 дахь заалтыг зөрчин зөвлөлийн дарга хот дотор автомашин ашиглаж 1.7 сая төгрөгийн шатахуун зарцуулсан;
- ✓ 8 дугаар зүйлийн 1 дэх заалтыг зөрчин хуульд зааснаас бусад албан хаагчид 0.2 сая төгрөгийн дүрэмт хувцас худалдаж авсан;
- ✓ 10 дугаар зүйлийн 2 дахь заалтыг зөрчин ёс зүйн хорооны гишүүнд үндсэн ажлын цалин хөлснөөс гадуур 5.2 сая төгрөгийн урамшуулал олгосон;
- ✓ 11 дүгээр зүйлийн 1 дэх заалтыг зөрчин тэтгэвэрт гарсан албан хаагчид 1.1 сая төгрөгийн тэтгэмжийг давхардуулж олгосон;

- ✓ 12 дугаар зүйлийн 1.1 дахь заалтыг зөрчин байгууллагын төсвөөс албан хаагчдын утасны төлбөрт 1.7 сая төгрөгийг зарцуулсан;
- ✓ 12 дугаар зүйлийн 1.3 дахь заалтыг зөрчин хэвлэлийн захиалгын төлбөрт 0.4 сая төгрөгийг зарцуулсан;
- ✓ 15 дугаар зүйлийн 15.1.2, 15.1.3, 15.1.4, 15.1.5, 15.1.7, 15.1.8 дахь заалтуудыг зөрчин тэтгэмж, дэмжлэг олгосон, телевизийн нэвтрүүлэг, контент, сурталчилгаа хийсэн, бэлэг дурсгалын зүйл худалдан авсан зөрчилд 1,462.8 сая зөрчил гаргасан;

Тайлант оны зөрчлийг өмнөх онтой харьцуулахад зөвлөмж 19.3 сая төгрөгөөр буурч, албан шаардлага 691.7 сая төгрөгөөр, төлбөрийн акт 20.7 сая төгрөгөөр өссөн үзүүлэлттэй байна.

Хүснэгт 6. ТХТХ-ийн зөрчил

/сая.төгрөгөөр/

Он	Акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж		Нийт тоо	Нийт мөнгөн дүн
	Тоо	Мөнгөн дүн	Тоо	Мөнгөн дүн	Тоо	Мөнгөн дүн		
2024	3	1.7	16	754.9	2	15.2	21	771.8
2025	12	22.4	16	1,446.6	3	4.1	31	1,473.1
Зөрүү	9	20.7		691.7	1	-19.3	10	701.3

Аудитын илрүүлэлт: ТЕЗ-ийн харьяа байгууллагуудын санхүүгийн аудитаар илэрсэн зөрчилд дүн шинжилгээ хийхэд Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой зөрчил 1,473.1 сая төгрөгийн зөрчил илэрч, өмнөх аудитаар өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлж ажиллаагүй байна. Иймд албан шаардлага өгөхөөр шийдвэрлэлээ

Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нь Шилэн дансны тухай хуулийг бүрэн хэрэгжүүлээгүй, харьяа байгууллагуудын санхүүгийн тайлангийн аудитаар 3,990.8 сая төгрөгийн зөрчил илэрсэн байна.

Хүснэгт 7. Шилэн дансны мэдээлэл

Шилэн дансны мэдээлэл	Нийт мэдээлбэл зохих	Хугацаандаа мэдээлсэн	Хугацаа хоцорсон	Мэдээл эзгүй	Хугацаа болоогүй
Төсөв гүйцэтгэл	81	59	16	3	3
Хөрөнгө оруулалт, тендер, худалдан авалт	27	22	3	2	
Бусад	49	47	1	1	
Нийт	157	128	20	6	3

Аудитын илрүүлэлт:

-Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн Шилэн дансны тухай хуулийг бүрэн хэрэгжүүлээгүй болон харьяа байгууллагуудын Шилэн дансны цахим системд хяналт хэрэгжүүлж ажиллаагүй зөрчилд зөвлөмж өгөхөөр шийдвэрлэлээ.

-Өмнөх аудитаар өгсөн шийдвэрийг үнэлэхэд 3,766.0 сая төгрөгийн албан шаардлага болон 2 заалт зөвлөмжийг бүрэн хэрэгжүүлж, 2 заалт зөвлөмжийг хэрэгжүүлээгүй, биелэлт 60 хувьтай байна. Өмнөх аудитаар өгсөн 2 заалт зөвлөмжийг хэрэгжүүлж ажиллаагүй тул албан шаардлага өгөхөөр шийдвэрлэлээ.

АУДИТЫН ДҮГНЭЛТ

1. Аймгийн төсөвт төвлөрөх татварын болон татварын бус орлого 46.2 хувиар давж биелсэн ч 16 суманд орлого тасарч, татварын орлогыг нэр төрлөөр жигд ханган биелүүлээгүй байна.
2. Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн харьяа байгууллагуудын санхүүгийн аудитаар илэрсэн зөрчилд дүн шинжилгээ хийхэд төсвийг үр ашиггүй, хэт үрэлгэн, зориулалт бусаар зарцуулсан 2,385.7 сая төгрөгийн зөрчил илэрч, өмнөх аудитаар өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлж ажиллаагүй байна. Шат, шатны төсөв захирагчид батлагдсан төсвийг зориулалтын дагуу үр ашигтай зарцуулж, Төсвийн тухай хуулийг бүрэн хэрэгжүүлж ажиллах шаардлагатай байна.
3. Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн харьяа байгууллагуудын санхүүгийн аудитаар илэрсэн зөрчилд дүн шинжилгээ хийхэд Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой 1,473.1 сая төгрөгийн зөрчил илэрч, өмнөх аудитаар өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлж ажиллаагүй байна. Шат, шатны төсөв захирагчид Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийг бүрэн хэрэгжүүлж ажиллах шаардлагатай байна.
4. Хоршоо хөгжүүлэх сангийн төлөвлөлтийг бодитой, үндэслэл, тооцоололтой хийгээгүйгээс төлөвлөсөн хэмжээнд зээл олгох боломжгүй нөхцөл үүсэж, гүйцэтгэл 58.2 хувьтай байгаа нь нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэл буурахад сөргөөр нөлөөлсөн байна. Иймд Хоршоо хөгжүүлэх сангийн төлөвлөлтийг бодит тооцоололд үндэслэн хийж, гүйцэтгэлийн бүрэн хангаж ажиллах шаардлагатай байна.
5. Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2025 онд шилэн дансны цахим системд оруулах 157 мэдээллээс 20 мэдээллийг хугацаа хоцроож, 6 мэдээллийг огт мэдээлээгүй, Шилэн дансны тухай хуулийг бүрэн хэрэгжүүлж ажиллаагүй, харьяа байгууллагуудын шилэн дансны цахим системд тавих хяналтыг хэрэгжүүлээгүйгээс санхүүгийн тайлангийн аудитаар 3,990.8 сая төгрөгийн зөрчил илэрсэн байна.

ЗӨВЛӨМЖ

Аудитын дүн, дүгнэлтэд үндэслэн дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхийг дор дурдсан албан тушаалтанд зөвлөж байна.

АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГА Г.ӨНӨРБАЯРТ:

1. Шилэн дансны цахим системд төсөв, санхүүгийн мэдээллийг хуулийн хугацаанд үнэн зөв, иж бүрэн оруулж, харьяа байгууллагуудын Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтэд тавих хяналтыг бодитой, үр дүнтэй хэрэгжүүлж, зөрчлийг бууруулах арга хэмжээ авч ажиллах;

СУМДЫН ЗАСАГ ДАРГА НАРТ

1. Орон нутгийн татварын орлогын төлөвлөгөөг орлогын нэр төрлөөр бүрэн биелүүлж, гүйцэтгэлийг бүрэн хангаж ажиллах;
2. Хоршоо хөгжүүлэх сангийн орлого зарлагыг бодитой, үндэслэлтэй төлөвлөж, гүйцэтгэлийг бүрэн хангаж ажиллах;